

Barnets sproglige udvikling fra 3-6 år

Indholdsfortegnelse

Forord	3
1. Samspil	4
2. Kommunikation	6
3. Opmærksomhed	8
4. Sprogforståelse	10
5. Sproglig bevidsthed	12
6. Udtale	14
7. Ordudvikling	16
8. Sætningsopbygning	18

Pjecerne er udarbejdet af tale og hørekonsulenter og Rådgivningscentret i Favrskov Kommune.

Forord

Kære forældre

At kunne forstå og kommunikere med sin omverden er afgørende for et barns udvikling. I den forbindelse er sproget et vigtigt redskab.

Vi ved i dag, at en god udvikling i talesproget er en vigtig forudsætning for, at børn udvikler gode læse- og skriveegenskaber. Grundlaget for disse egenskaber udvikles i 0 – 6 års alderen, og en tidlig, målrettet indsats for børns sproglige udvikling har derfor stor betydning for den senere læseudvikling. Det er vigtigt, at sprog, læsning og skrivning bruges aktivt og bevidst i de miljøer, børnene færdes i.

Favrskov Kommune har udarbejdet en sprog- og læsepolitik for børn og unge i alderen 0-18 år.

Denne pjece er tænkt som inspiration til, hvordan forældre med børn i dagtilbud kan skabe et godt sprogmiljø og kan være gode sprogmodeller for barnet.

I dagtilbud er der fokus på hele barnets udvikling. De pædagogiske læreplaner i dagtilbud indeholder seks temaer, hvoraf sproget er ét af dem. Sproglig udvikling omfatter både talesprog, skriftsprog, tegnsprog, kropssprog og billedsprog. Aktiviteter, som fremmer den sproglige udvikling, tænkes ind i dagligdagen i kommunens dagtilbud og i de øvrige temaer i de pædagogiske læreplaner.

Også i hjemmet udvikler børns sprog sig gennem samvær og aktiviteter i familien.

Forældre, dagplejere og pædagoger har med andre ord et fælles ansvar for at sikre gode sprogmiljøer, som giver barnet de bedste muligheder for at udvikle et rigt og varieret sprog og dermed forudsætninger for at lære.

Pjecen er inspireret af det norske materiale kaldet TRAS (Tidlig Registrering Af Sprogudvikling). Den er inddelt i otte temaer, som har betydning for, at voksne kan gå ind og støtte et barns sprogudvikling:

- » Samspil
- » Kommunikation
- » Opmærksomhed
- » Sprogforståelse
- » Sproglig bevidsthed
- » Udtale
- » Ordudvikling
- » Sætningsopbygning

God læselyst

1. Samspil

Barnets evne til at indgå i samspil forudsætter og viser sig ved, at barnet bliver i stand til sprogligt og handlemæssigt at skabe og fastholde kontakt til andre mennesker.

Samspil handler om gensidighed. Det handler om at dele noget med andre og at gøre noget sammen med andre.

Sproget udvikles og tilegnes i samspil med andre mennesker:

I tre til seks års alderen bliver samspillet mellem barn - barn vigtigt for deres sproglige udvikling. I denne alder lærer barnet at se sig selv med andres øjne. Gennem samspillet med andre bliver barnets selv udviklet. At have venner er vigtigt for udviklingen af ens selvbillede, da leg og venskab hænger nært sammen, fordi det at lege sammen er det vigtigste i de første venskaber.

Den voksne kan hjælpe barnet i samspillet på følgende måde:

Vær i samspil med barnet

- » Udnyt de daglige aktiviteter: Madlavning, indkøb og spisning til at støt/udvikle samspillet
- » Benyt højtlesning, samtale med barnet om billeder og indhold
- » Tal om fælles oplevelser
- » Vær tydelig og oprigtig omkring samværet, så barnet oplever en ægte indlevelse og interesse. Sig fra med ord, hvis du ikke kan være nærværende i samspillet, så barnet ved, hvad det kan forvente

Se barnet – støt barnets initiativer

Når samspillet skal lykkes, er der brug for indlevelsesevne fra alle parter

Barnet lærer at forstå andres følelser og handlinger ved selv at føle sig set og forstået

Det er vigtigt, at du som voksen "ser" barnet og forsøger at sætte dig i barnets sted og forstå barnets følelser og handlinger. Vis, du ser barnet ved at sætte ord på barnets følelser og handlinger

Vær klar og tydelig

- » Barnet har brug for klare signaler for at kunne orientere sig i verden
- » Sig, hvad du gerne vil have og sig, hvad du ikke vil have
- » Sørg for, at der er overensstemmelse mellem det talte sprog og kropssproget (Kropssproget betyder 80 procent og det talte sprog 20 procent i forhold til, hvordan et budskab forstås)
- » Gå i dialog med barnet – stil spørgsmål, som giver barnet mulighed for at bruge sproget fortællende. Det kan du gøre ved at vise interesse og anerkendelse
- » Det er vigtigt at inddrage barnet og være en god rollemodel i det at kunne tackle konflikter

Støt samspil, samvær og venskaber

Den voksne har ansvaret for gode relationer mellem børnene indbyrdes og mellem børn og voksne.

- » Lær barnet at forstå forskellige følelser ved at sætte ord på andre børns følelser
- » Lær barnet sproglige udtryk, der kan bruges i forskellige situationer, som f.eks. "jeg vil gerne have", "jeg vil ikke have", "jeg vil gerne være med", "nu er det min tur" osv.

Børn er venner, fordi de gør noget sammen

2. Kommunikation

Kommunikation og samspil ligger tæt op ad hinanden og er hinandens forudsætninger.

At kunne kommunikere betyder at have evnen til at indgå i et socialt fællesskab både sprogligt og ikke sprogligt (eksempelvis brugen af gestus og kropssprog).

Sproget skal indgå i en meningsfuld og udviklende kommunikation mellem mennesker.

Den voksne kan hjælpe barnet med at udvikle kommunikationsevnen på følgende måde:

- » Giv barnet tid til at formulere sig, når det fortæller eller stiller spørgsmål
- » Læs højt for barnet og samtale om billeder og indhold
- » Inviter barnet til dialog og tag positivt imod barnets invitationer
- » Skærp barnets opmærksomhed mod sproglyde ved blandt andet at præsentere det for rim og remser

Tid er grundlæggende for barnets evne til at udvikle kommunikative kompetencer. Lad barnet tale til ende, selvom du kan blive lidt utålmodig. Spørg kun barnet om noget, hvis du har tid og er interesseret i svaret.

Skab TID til tanker og forundring.

3. Opmærksomhed

Evnen til opmærksomhed betyder evnen til at udvælge og fastholde ydre påvirkninger på en hensigtsmæssig måde.

Opmærksomhed forstået på den måde er afgørende for barnets sprogindlæring og læring i det hele taget.

Den voksne kan hjælpe barnet med at udvikle evnen til opmærksomhed på følgende måde:

Begræns unødige påvirkninger og støj

Barnet har svært ved at koncentrere sig om flere ting på en gang. Det skal have hjælp til at rette opmærksomheden mod det, der er vigtigt i en given situation.

Når den voksne gerne vil fastholde barnets opmærksomhed, er det derfor vigtigt at udelukke distraherende stimuli og støj.

Vær aktiv og nærværende

Det er vigtigt, at den voksne er nærværende og engageret, når barnet skal støttes i at udvikle opmærksomhed.

4. Sprogforståelse

At have sprogforståelse betyder evne til at forstå sproget – kende ordenes betydning. Sprogforståelse danner grundlag for barnets udvikling og er udtryk for kulturen, normerne og opdragelsen i barnets miljø.

Sprogforståelsen og det talte sprog er ikke det samme. Barnet forstår som regel mere, end det kan give udtryk for.

Den voksne kan hjælpe barnet med at udvikle sprogforståelse på følgende måde:

Sæt ord på oplevelser og følelser

- » Fokuser på nuancer i sproget. Fokus på, at genstande hører til i kategorier – kniv og gaffel er eksempelvis i kategorien bestik
- » Vær opmærksom på, at ord kan have flere betydninger – eksempelvis har et blad to betydninger
- » Sæt ord på, hvad I gør: "Nu går vi om bag ved bilen" osv.
- » Sæt ord på følelser: "Jeg kan godt se, du er ked af det men..."

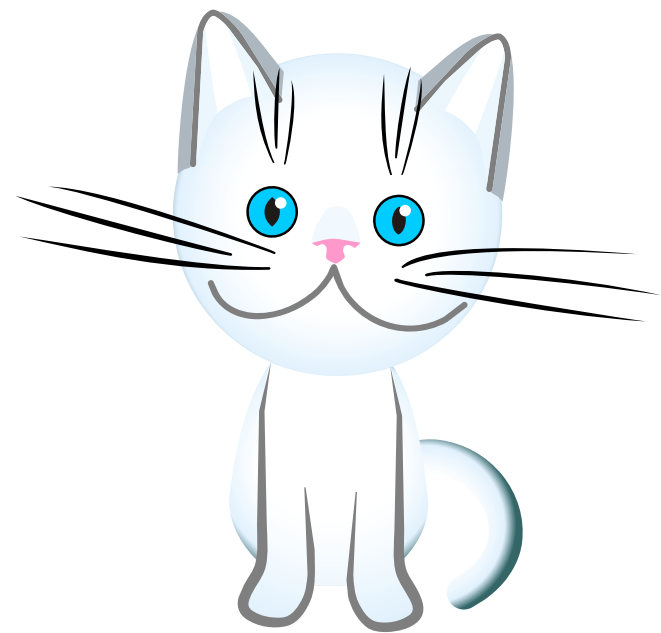
Læs højt for barnet

- » Inddrag barnet i højtlesningen
- » Via højtlesning lærer barnet at fastholde koncentrationen i forhold til noget fælles
- » Via højtlesning kan I udvide barnets begrebsverden og udvikle barnets evne til at agere fortællende/ beskrivende

5. Sproglig bevidsthed

Den voksne kan hjælpe med at udvikle sproglig bevidsthed på følgende måde:

Leg med rim og remser

Det har stor betydning for barnets sproglige bevidsthed, at barnet ofte får mulighed for at lege med sproget blandt andet ved hjælp af rim og remser, sanglege, vrøvleord osv. Leg med rim og remser styrker desuden hukommelsen og sprogytmen.

Det betyder, at talen bliver mere flydende, og at barnet får sprogmelodi.

Læs bøger for og med barnet

Via højtlesning lærer barnet at fastholde koncentrationen i forhold til noget fælles. I har her mulighed for at udvide barnets begrebsverden, da barnet præsenteres for mange forskellige ord og begreber.

Højtlesning er en oplagt mulighed for fordybelse og nærvær omkring det, der interesserer barnet her og nu. Der opstår ofte en naturlig mulighed for at fordybe sig i hele det sproglige univers sammen med barnet.

6. Udtale

Udtale af ord henviser til barnets evne til at kunne skelne, genkende og danne lyde.

Selvom barnet er begyndt at tale i sætninger, er det ikke usædvanligt, at barnet endnu ikke kan udtale alle lyde.

Hørelsen er af stor betydning for, hvordan barnet opfatter og indlærer sproglydene.

Den voksne kan hjælpe barnet med at udvikle evnen til at udtale lydene i sproget på følgende måde:

Det er vigtigt at tale tydeligt og langsomt, så barnet kan høre ordenes lyde. Det har også indflydelse på den senere læse – skriveudvikling.

Barnet skal ikke rettes i dets udtale. Gentag, hvad barnet siger, men med den rigtige udtale.

7. Ordudvikling

Ordudviklingen handler om ordforråd, som er en vigtig del af sprogtilegnelsen.

Barnets ordudvikling handler om den gradvise tilegnelse af, hvordan ord dannes og bøjes og om udviklingen af selve ordforrådet.

Sproget kommer ikke af sig selv. Barnet skal fyldes med ord, som det kan forstå, men også med ord, det ikke kan forstå. Ord skal høres mange gange og i mange forskellige sammenhænge. før barnet forstår meningen og selv kan anvende dem.

Den voksne kan hjælpe barnet med dets ordudvikling på følgende måde:

Sæt ord på alt i hverdagen

- » Alting har et navn og en betydning – også handlinger og følelser

Læs bøger

- » Betydning af højtlesning kan ikke understreges nok, da højtlesning øger ordudviklingen

8. Sætningsopbygning

Det at kunne danne sætninger handler om, hvordan barnet lærer at sætte ord sammen for at udtrykke en mening.

Den voksne kan hjælpe barnet med at udvikle sætningsproduktionen på følgende måde:

- » Brug ord og sætninger, der er tilpasset barnets sproglige kompetencer
- » Brug bøger til højtlesning og samtale
- » Sæt ord på det, I ser, hører og gør sammen

Som det fremgår af denne lille pjece, har de voksne en betydelig rolle i barnets sproglige udvikling, både i rollen som gode sprogmodeller og i rollen som medskabere af gode sprogmiljøer.

Selvom sproget er delt op i otte delelementer, som er beskrevet hver for sig, skal sprogindlæring ses som en helhed i barnets naturlige miljø og gennem de aktiviteter, der foregår der.

Forudsætningen for en helstøbt og vellykket sprogindlæring er en nærværende og ægte kontakt mellem barnet og den voksne, med vægt på:

- » Samtalen/dialogen MED barnet
- » Ord på alt i dagligdagen – på handlinger, følelser og ting
- » Højtlesning og samtale om det, barnet oplever
- » Leg med sproget gennem rim og remser, sang og musik
- » At det handler om ægte følelser

Favrskov
Kommune

Favrskov Kommune
Skovvej 20 - 8382 Hinnerup
favrskov@favrskov.dk
www.favrskov.dk